

Neuvostoliittoon. Kun maailmalla odotettiin uuden aikakauden alkua 1980-lopulla, he tekivät levyllään rock-version Jugoslavian kansallislaulusta ”Hej, Slaveni!”. Bijelo Dugme ei pelännyt ottaa kantaa poliittisiin kysymyksiin Jugoslaviassa, jossa nationalismi vahvistui ja federalismi vei tilaa yhteisjugoslavalaiselta perinteeltä.

Levyt *Panta Rei* ja *Ćiribiribela* ovat erään aikakauden loppua kuvaavia teoksia. Hieman haikeina ja kuitenkin hieman optimistisina ne jättävät kuulijoiden päätettäväksi, mitä tapahtuu seuraavaksi.

Panta Rein mielestäni merkittävin laulu ”Requiem” on kuin avoin kirje jollekin suurelle valtionpäämiehelle, mitä luultavimmin marsalkka Josip Broz Titolle. Laulu vangitsee kaipauksen yhteiseen unelmaan, Jugoslaviaan, ja toisaalta pettymyksen siihen, ettei se onnistunutkaan olemaan pysyvä. 1980-luvun lopun hengessä nälkäiset työläiset vaeltelivat kadulla ja tasavaltojen liput liehuvat, kun laulaja muistelee edesmennyttä presidenttiä hänen mukaansa nimettyä katua kulkiessaan.

Balašević toteaa: ”Kun olimme nuoria, suurin loukkaus meitä kohtaan oli se, että pimeät emigranttivoimat kutsuivat meitä luonnottomaksi, keinotekoiseksi tekeleeksi. Kun vanhenimme, suurempi loukkaus meille oli, että se oli totta”. Tätä samaa pettymystä kuvataan laulussa Requiem: ”Ja missä me hyväuskoiset olemme nyt? Me, jotka nousimme Hej Sloveni! -hymnin soudessa? Aivan kuin meidät olisi kuviteltu samaan tarinaan.” Lopuksi hän tekee kauniin rinnastuksen Herakleitoksen viisauteen ”Kaikki virtaa”, ymmärtäessään surullisena, että pysyvyys on pelkkää harhaa.

”Soliter” on toinen maininnan arvoinen laulu *Panta Rei* -levyllä. Siinä kepeä musiikki siivittää yhteiskuntakriittistä rallatusta, jossa pilkataan leikkisästi jo-

kaista jugoslavalialaista tasavaltaa. Laulu kertoo nimellisesti kuusikerroksisesta kerrostalosta, jonka jokaisessa kerroksessa asuu henkilö, joka häiritsee talon rauhaa niin että rakennus natisee liitoksissaan, seinät heiluvat ja perustakaan ei enää kestä. ”Toista vastaavaa ei tässä maailmassa ole”, hän pääättelee iloisten torvien soudessa iloisen latinalaismusiikin mukana.

Ćiribiribelan yksi merkittävimmistä lauluista, ”Lijepa naša” aiheutti levyn ilmestyessä suurta polemiikkaa. Se teki levystä Bijelo Dugmen heikoiten myyneen levyn, mutta ei vähentänyt bändin suosiota. Laulun nimi on lähes sama kuin vanhan Kroatian kansallislaulun ”Lijepa naša domovino” (Kaunis kotimaamme), joka on melko perinteinen kansallislaulu ”sankarillisesta armaasta kotimaasta”. Kuuntelijaa odottaa yllätys laulua kuunnellessaan. Levyllä oleva laulu ”Lijepa naša” on yhdistelmä tätä kroatialaista kansanlaulua, ja erästä serbialaista kansanlaulua ”Tamo daleko”, jonka sanoihin ja sävelmään Dugme on lisännyt oman osansa. ”Tamo daleko” on serbialainen ensimmäisen maailmansodan taistelulaulu, jossa muistellaan

”kaunista kotimaata, joka on siellä jossain kaukana”. Nämä kaksi ristiriitaista ja kansallismielistä laulua on yhdistetty kauniilla tavalla, ja ne sopivat yhteen täydellisesti. Ymmärrettävästi laulu aiheutti pahennusta, eikä vähiten siksi, että se oli kipeä muistutus siitä, kuinka lähellä nämä kansat ovat toisiaan aikana, jolloin kaikkien suurin toive oli juuri erottautua muista ja olla ainutkertainen poissulkevalla tavalla.

Toinen merkittävä laulu levyllä on ”Đurđevdan je (a ja nisam s onom koju volim)”, vanha kansansävelmä, joka liitetään vahvasti Pyhän Yrjön päivään. Tämä juhlapäivä on vahvasti serbialainen juhlapäivä, mutta Bosnia ja Hertsegovinassa sitä juhlivat lähes kaikki kansallisuudesta riippumatta. Levyn dualistinen teema jatkuu tässä laulussa. Yhteinen kulttuuri sitoo näitä balkanilaisia kansoja yhteen niin, ettei ole enää selvää, mistä yksi alkaa ja toinen loppuu. Ja loppujen lopuksi kyseessä on laulu ennen kaikkea rakkaudesta, sen kertoo jo nimi ”On Yrjönpäivä, (enkä ole hänen kanssaan, jota rakastan)”.

Aino Väänänen

Laulavien maasta

Taloudellisesti vaikeina aikoina on vähennettävä kulttuurista. Tämä näkyy myös latvialaisessa popkulttuurissa. Muutamaa jo valmiiksi nimeä saanutta yhtyettä lukuun ottamatta tänä alkuvuonna levyjä ei juuri ole ilmestynyt ja niiden myyntikin on ollut heikkoa. Suurimmat levy-yhtiöt Platforma, Mikrofona Ieraksti (Micrec) sekä Melo Records ovat julkaisseet muutamia levyjä vuoden 2010 alkupuolella. Lisäksi omat levynsä on julkaissut jo instituutioksi muodostunut Brainstorm (*Years and Seconds*)

omalla levymerkillään Brainstorm Records. Huhtikuussa uuden levynsä amerikkalaiselle levymerkillle julkaisee Skyforger (*Kurbads*, Metal Blade Records). Suurin osa musiikista julkaistaan radiosoitto-singleinä ja singlejä tulee harvoin julkiseen myyntiin.

On sinänsä yllättävää, että Latvian kaltaisesta pienestä maasta tulee niinkin paljon monipuolista ja taidokasta musiikkia. Toki on mainittava, että kuten niin usein, taidot jäävät nautittaviksi kotimaan rajojen sisäpuolella. Viime vuosina latvialaisten

suosiosta on nauttinut taitavien nuorten musiikintekijöiden Tribes of the City -niminen vaihtoehto-rock-yhtye. Myös ulkomaisissa rockmedioissa esillä ollut Tribes of the City lopetti kuitenkin toimintansa vuoden 2009 aikana. Bändin raunioista nousi indie-yhtye Svetotšuvstvitelnje materialy (Svema), joka julkaisi esikoisalbuminsa maaliskuun lopussa 2010.

Paikkansa vakiinnuttaneiden yhtyeiden, kuten Brainstormin sekä Skyforgerin on paljon helpompaa tehdä ja julkaista musiikkia. Brainstormin tapauksessa musiikin täsmämarkkinointi saa aivan uudenlaisia merkityksiä. Vuonna 2008 ilmestynyt *Tur kaut kam ir jābūt*, vuoden 2009 *Sag* sekä uusin albumi *Years and Seconds* muodostavat trilogian, jossa kappaleet ovat jokuinkin samat, mutta kohdennettu markkinoilleen: kielivalinnan mukaan joko latvialaisille, venäjänkielisille sekä kansainvälisille markkinoille. Ei ole ensimmäinen kerta kun Brainstorm tekee albuminsa useammalla eri kielellä. On kuitenkin syytä todeta, että ainakin englanninno on alkupe- räisversiotaan paljon kalpeampaa tekoa. Skyforgerin uutukaista on jouduttu odottamaan jo muutamia vuosia. Nyt uusi levy on vihdoon ilmestymässä viiden vuoden tauon jälkeen.

Konsertielämä on Latviassa vilkasta. Musiikkielämä on keskittynyt Riikaan, mutta myös muissa suurimmissa kaupungeissa, Liepajassa, Cesiksessä sekä Jelgavassa on keikkailtuun sopivia klubeja. Useimmat yhtyeet vierailevat myös pienemmissä kaupungeissa ja niiden kulttuuritaloissa. Suhtautuminen rockmusiikkiin on monella tapaa suomalaisen kaltaista. On olemassa massojen musiikki, ja erikseen se arvostettu musiikki, jota kriitikot yleisesti kiittävät. Vuosittain helmikuussa jaettavat latvialaisen musiikin palkinnot kulkeutuvat

usein samoille yhtyeille myynnin perusteella. Vuosigaalan kategoriat ovat tosin epäselviä tai päällekkäisiä. Vuoden 2009 vuosigaalassa menestyivät rockmusiikin saralla seuraavat yhtyeet ja albumit: Satellites LV (*Vadu*), Dzelzs Vilks (*Dzelzs Vilka teātris*), Alis P (*Uz priekšu*), Astro'n'out (*Geometrija*) sekä ledomu spārni (*Lidojums*).

Vaihtoehtoisen rockmusiikin yhteydessä tarjolla on monipuolisempaa ja monin tavoin myös taidokkaampaa musiikkia. Musiikintekijät toimivat Latviassa lähinnä harrastuspohjalla, sillä hyvin harvoille on tarjolla uraa musiikkiteollisuudessa. Pienemät klubit ja keikkapaikat suosivat myös tuntemattomampia yhtyeitä. Riiaassa soitetaan päivittäin elävää musiikkia, niin rockia kuin myös bluesia, jazzia ja poppia. Joskus klubeilla esiintyvät myös paikalliset diskotähdet, jotka ansaitsevat arvostusta omalla alallaan usein ulkomaita myöten. Latviaan mahtuu siis myös elävä diskokulttuuri.

Huolimatta materiaalisesta kriisistä jotain on kuitenkin tapahtumassa latvialaisessa musiikkikentässä. On selkeitä piirteitä ja yhteisiä ideoita, joihin oikein keskittymällä voi päästä pitkälle. Seuraavassa esittelenkin jotain kestäväää, jotain kokeellista ja jotain aivan uutta latvialaisessa rockmusiikissa. Nämä kolme erityismainintaa saavat tällä kertaa Dzelz Vilks, Soundarcade – Tesa -yhtye-ystävyykset sekä Instrumenti.

Instrumenti

Keväällä 2009 Latviassa tapahtui jotain, mikä olisi voinut sattua missä vaan. Pandoiksi pukeutuneet muusikot saapuivat ensimmäistä kertaa julkisuuteen esiintymällä musiikintekijöiden vuosigaalassa. Vuotta myöhemmin tuo sama yhtye nappasi palkinnot tulokkaiden sekä parhaan

kappaleen kategoriassa. Vaikka taustalla onkin pitkän linjan nuoria muusikoita, maskeja ja toimiva mainoskampanja, on musiikissa myös jotain, mikä vetoaa yleisöön. Kappaleet ovat helposti lähestyttäviä, vaikkakin kovin erilaisia toisiinsa verrattuna. Ensimmäistä albumia lupaillaan keväälle 2010.

Instrumentille on tärkeää miltä lavalla näyttää ja mitä siellä kuuluu. He ovat esiintyneet yhtä lailla energisesti Positivus-festivaalilla (Salacgriva, Latvia, 2009) kuin myös Riian tunnelmallisesti intiimillä Artelis-klubilla. Yhtyeen muodostavat monien lähteiden mukaan Sverrir 101, Olivier Besancenot, Uppi Eyjólfsson, Gate Ivanti ja Shipsi. Varmaa on kuitenkin se, että yhtyeeseen kuuluu ainakin pandado. Hurjimpien huhujen mukaan mukana on esiintyjä viidestä eri maasta. Yhtyettä mainostetaan kuitenkin latvialaisena.

Kun albumia ei vielä ole saatavilla, on tyydyttävä kuuntelemaan vuonna 2009 ilmestyneitä singlejä ja EP:tä. *Pandemiya*-EP julkaistiin promootiokäyttöön keskikesällä 2009 ja yleisölle heinäkuun lopussa 2009. EP:llä on neljä toisistaan kovastikin poikkeavaa kappaletta – Instrumenti hakee yhä muotoaan ja kaikkea on kokeiltava. Levyn aloittava ”Life Jacket Under Your Seat” on ystävällinen muistutus siitä, että elämä saattaakin olla jotain ihan muuta kun ensimmäisellä katsauksella huomaakaan. Kappaleessa on positiivinen elämänsen- ne ja kouruttava kertosaie, joka saa puolelleen kaikenikäiset kuulijat. EP:lle mahtuu myös tunnelmallinen balladi ”(Back of Your) Drawer” ja energinen ”Peace (There Must Be)”, joka pohjautuu Laotsen oppeihin rauhasta. Kertosaie on erityisen tarttuva. Rauhaa täytyy olla.

Myöhemmin syksyllä ilmestynyt *Apēst Tevi* ja vuoden 2010 alussa julkaistu *Zemeslodes tuo-*

vat mukanaan erilaisen *Instrumentin*. Kohtalaisen hidas *popsävelmä* ”*Apēst Tevi*” kertoo siitä kuinka kovin valmistautunut laulun kertojahahmo on ”syömään” kohteensa. Kyseessä on tietenkin omalaatuinen rakkauslaulu, jossa ollaan valmiita ottamaan toinen kokonaan vastaan – sellaisena kuin on. ”*Zemslodes*” on tunnustuksellinen rakkausballadi, jollaisia latvialaiset selvästi arvostavat. Ilman toista ihmistä ei myöskään pandalla olisi paljoakaan tekemistä.

Mikä sitten on ongelma? Kappaleet ovat vahvoja ja hyvin tehtyjä. Ne ovat oivaltavia ja niissä on paljon ajatusta. Joskus kuitenkin tuntuu, että yhteinen lanka on hukassa. Yhteistä ovat vain puitteet. Laulut ja kappaleet toimivat erillisinä erinomaisesti ja karismaattisten jäsentensä vuoksi *Instrumenti* on mitä mainioin esiintyjä. Seuraava albumi näyttää, mihin pandat seuraavaksi matkustavat: juuri on palattu Yhdysvalloista ja Viro on jo valloitettu, ehkä sitten koko Eurooppa?

Soundarcade

Raskaat rytmit ja maalailevat kitarat ovat tämän yhtyeen tunnusmerkkejä. Soundarcade aloitti toimintansa vuonna 2002 ja on edennyt vahvasti eteenpäin musiikin kentällä. Vaikutteita löytyy niin latvialaisesta kansanmusiikista kuin italowesternien ääniraidoista. Pohjimmiltaan Soundarcade on kuitenkin raskaammanlaatuista progressiivista rockia. Ensimmäisen *Songs of Jackalope* -albumin ilmestyttyä yhtye kiersi jo Eurooppaa ja toisella albumillaan *Daughters of Molestia* Soundarcade jatkaa siitä, mihin ensimmäinen levy jäi.

”Molestian tyttäret” avaa kuuntelukokemuksen mahtavasti hitaalla ja raskaalla rytmillä, torvien säestäessä. Kappale ”March” on kuin luotu aloittamaan levy.

Myöhemmin levyn aikana kuulija kokee tunteita ääripäistä – sekä kaunista että rumaa, hyvää ja pahaa. Varsinaiset kappaleet alkavat toisesta kappaleesta ”Thin”, jossa tunnelma tiivistyy lähelle yksinkertaisuutta, laulu liittyy mukaan ja muodostuu kokonaiseksi kertomus. Koko levyn läpi kantavalla, mutta kaikuvalla ja häilyvällä äänellä Mārtiņš Ābols laulaa tummasävyisiä kappaleita elämästä.

”White Leech” ja levyn loppupuolella oleva ”Royal Hunt” antavat parhaan kuvan Soundarcaden taidoista. Ensiksi mainitun kertosäe tulee uhkaavasti päälle, laulun alla kulkee vahva rytmi ja kaksi kitaraa tekevät toisiaan täydentäviä kuvioita. Monissa kappaleissa kuultavat puhaltimet luovat vaikutelman mahtipontisuudesta. Välillä on myös jätetty tilaa pelkälle rytmille ja jopa bassokitara nousee pääosaan kappaleen loppupuolella.

Musiikissa on kuultavissa viitteitä amerikkalaisen vaihtoehtorockin suurnimestä Toolista, mutta laulajan ääni ja sanoitusten synkkyys kuulostavat paljolti brittiläiseltä post-punk yhtyeeltä Joy Divisionilta. Musiikin saaminen yhteen pakettiin äärimmäisen soljuvasti on vaikea tehtävä, josta Soundarcade on suoriutunut erinomaisesti.

Tesa

Edellistäkin raskaammiksi muuttuvat kitaravallit ovat Tesan tunnusmerkkejä. Tesan musiikki on saanut vaikutteita sludgemetalista (*sludgecore*) sekä kokeellisesta progressiivisesta rockista. Aiemmin yhtyeen soittajat soittivat kovin erilaista rockia: vuosittain alkuvuosina Tesan jäsenet muodostivat In.Stora -nimisen hardcore-punkbändin. Musiikityyli muuttui raskaammaksi ja vaikeammaksi samaan aikaan kun myös maailmalla lisääntyi sludge-/postmetallin määrä.

Ei ole epäilystäkään siitä, ettivät kappaleet olisi hypnoottisia ja synkkiä. *Heartbeatfromthesky* kokoa yhteen kuusi kappaletta, jotka on nimetty minimalistisesti roomalaisin numeroin. Kuten usein sludgessa, myös Tesan musiikista uhkuu apeus ja pessimismi. On helppo kuulla myös tuskallisia sävyjä. Kitaristi Dāvis Burmeisters soittaa tarkasti ja vivahteikkaasti pieniä toistuvia kuvioita kitarallaan; hetken kuuntelun jälkeen kuviot ovat vaihtuneet vaihihkaa aivan joksikin muuksi – hakkaavaksi riffiksi, ja lopulta kitaran ääni häipyä maalailemaan rytmin taustaa.

Sludgemusiikissa on yleistä, että sanoitukset huudetaan ja ne ovat usein sävyllään synkkiä. Tesa on pitkälti tällä linjalla: *Heartbeatfromthesky*n julkilausumaksi Tesa on jättänyt yhden tekstin:

He syöttivät lihan ja veren, rakensivat elämänsä luulle ja hiekalle, ristit meidän päidemme ylle ja sydämenlyönnit taivaalta. Risti on kruunu, viini on vertamme, yksi leipä on ruokkinut tuhannen kuollutta. Me iskemme vasten unelmiamme, liukenemme, me olemme luomisen ristiriita sekä loppu. (Käännös englannista.)

Vastoin kaikkea pimeyttä Tesan musiikki on myös omalla tapansa kaunista ja pittoreskia. Suuret muunnokset jännitteissä ja tunnelmissa aina ahdistuksesta vapautumiseen tapahtuvat luontevasti. On kuin musiikki esittäisi kysymyksiä, joihin kuuntelija haluaa saada vastauksen. Albumi rakentuu kuin itsestään, kappaleet toistensa jatkuvoiksi. Tuntuu, kuin kuuntelija olisi albuminmittaisella matkalla, johon liittyy monia tunteita.

Tällaiselta albumilta ei suoranaisesti voi nostaa esille erityismainintaa kappaleesta, kun tarkoituksenakin on ollut tehdä yhtenäinen kokonaisuus. Siinä Tesa on onnistunut. Ensimmäisen (I) kappaleen rumpalin, Jānis Burmeistersin, luomasta rytmisestä

epäsorrosta päästään aina kivun ja kokemusten kautta kolmannen (III) kappaleen seesteisyyteen ja tutkivaan otteeseen. Neljäs (IV) kappale on albumin arvostetuin ja monien mielestä myös onnistunein. Siinä yhtye suorastaan tuntuu antautuvansa jollekin, joka luo musiikkia, ei vaan ajatuksen kanssa, vaan kuulijalle tulee vahva tunne siitä, että musiikki on annettu, ei tehty.

Soundarcade ja Tesa ovat poikkeuksellisen kokeilevia yh-

tyitä myös performanssi- ja visuaalisuutta – ja usein onkin nähty erilaisia mustavalkoisia latvialaisia elokuvia taustoittamassa musiikkia. On kuin elokuva ja musiikki saisivat uuden merkityksen. Tunnelma jo valmiiksi synkässä elokuvassa saa entistäkin tummemman sävyn. Tesa ja Soundarcade ovat myös esiintyneet yhdessä. Samalle lavalle nousi juuri ennen joulua 2009 Saturnalia-juhlassa ns. Bigband,

eli Tesarcade. Tesarcade muodostui kolmesta kitaristista, kahdesta basistista, kahdesta rumpalista, viulistista ja kosketinsoittajalaulajasta. Yhdeksän soittajan voimin entinen koulun juhlasali muuttui Saturnalia-juhlan päänäyttämöksi ja jälkikäteen yhtyeitä kiiteltiin upeasta, vaativasta konsertista.

Elise Nyssönen

Tiedä enemmän

Idäntutkimus ilmestyy neljä kertaa vuodessa noin 100 sivun tietopakettina. Lehden teemoja ovat olleet mm. Venäjän Media, Epävirallinen Venäjä, Islam Venäjällä, Baltia, Karjala ja Emigrantit.

”Idäntutkimus on hauskan monipuolinen: perinteisen Venäjän talouden ja poliittisen tutkimuksen rinnalla käsitellään yhtä luontevasti vaikkapa teatteria, valokuvaa ja kirjallisuutta”

Jan Rydman, Tieteessä tapahtuu 6/2004

”Tähän mennessä ilmestyneitä numeroita lukee ilokseen... Idäntutkimus on elävä ja ajan hermolla oleva lehti, joka ei tingi tasosta ja luottaa asiaan.” **Pekka Pesonen**, Helsingin Sanomat 22.5.2004

Vuositalaus 28 euroa, ulkomaille 33 euroa ja opiskelijat 18 euroa

Tilaukset:
Idäntutkimus,
VIETS ry,
Aleksanteri-instituutti,
PL 42,
00014 Helsingin yliopisto,
puh (09) 1912 3645
faksi (09) 1912 4175
viets-idantutkimus@helsinki.fi

www.helsinki.fi/idantutkimus